

‘Jouw verhaal kan betekenen dat ons beleid niet goed is’

Een interview met Amsterdams raadslid Carolien de Heer (PvdA) over de gemeentelijke begrotingscyclus, de rol die een raadslid daarin kan spelen en over de rol die je daar als burger of organisatie in kan spelen.

Door: Wietse Jelles van WKPA.

Hoe ziet de begrotingscyclus eruit?

De voorjaarsnota is de start van de begrotingscyclus. In een verkiezingsjaar is dat het coalitieakkoord. Dat wordt vertaald in de begroting voor 2019. Tijdens de lopende begroting zijn er een aantal P&C-momenten. P&C staat voor Planning & Control. Er is een viermaandsrapportage, rond mei. Dan wordt bekeken: hoe staat het ervoor? En er is een achtmaandsrapportage, rond september. De Jaarrekening wordt vervolgens altijd ná het begrotingsjaar voor het zomerreces gepresenteerd.

Wie bepalen er welke thema's in de begroting focus verdienen?

De begroting is in grote lijnen een vertaling van de voorjaarsnota, met daarin de – deels politieke – keuzes voor het komende jaar. In een verkiezingsjaar is het coalitieakkoord de voorjaarsnota. Dan bepalen de coalitiepartijen dus de thema's van de voorjaarsnota.

In de jaren daarna blijft het coalitieakkoord in grote lijnen leidend voor de voorjaarsnota en de begroting, maar er kunnen ook zaken voorvallen die niet zijn voorzien. Het college doet dan voorstellen om zaken te veranderen, maar het is de raad die uiteindelijk zowel de voorjaarsnota als de begroting vaststellen. Daarbij heeft de raad de mogelijkheid tot amendering.

Heeft de ambtenarij ook invloed op de begroting?

Als het goed is, werkt het zo dat het college de lijnen uitzet aan de hand van het coalitieakkoord. Het ambtelijk apparaat voert dat vervolgens uit. Maar ze hebben wel degelijk ook daarvoor invloed: ambtenaren geven ook proactief informatie. Er staat bijvoorbeeld in het huidige akkoord dat we iets gaan doen aan versterking van kades en bruggen. Daar gaan veel gelden naar toe, maar geen enkele coalitiepartij had dat in z'n verkiezingsprogramma's. Dat komt dus echt vanuit door de ambtenarij aangeleverde informatie. In de praktijk is het dus niet altijd zo zwart-wit: doordat ze informatie verschaffen, hebben ambtenaren ook invloed op wat de politiek besluit.

Welke instrumenten heeft de raad om invloed uit te oefenen op de kadernota?

We kunnen moties en amendementen indienen, ook op de begroting trouwens. Een amendement is sterker dan een motie, omdat het het stuk wijzigt. Een motie kan door het college naast zich neergelegd worden. Een goed amendement opstellen is best moeilijk: je moet heel precies de tekst aanpassen. Zo'n aanpassing moet in de hele kadernota (of begroting) dan wel kloppen - ook in de tabellen of in verwijzingen elders in de tekst. En soms zit het juridisch ook nog lastig in elkaar, zoals bij ruimtelijke ordening. Je kunt als raadslid wel altijd vragen om ambtelijke ondersteuning bij zo'n amendement. Maar in de praktijk wordt daar niet zoveel gebruik van gemaakt, omdat dat ook veel tijd kost.

Welke momenten en instrumenten heeft de raad (tijdens de cyclus) om haar taak als controleur uit te voeren?

De controle vindt plaats bij het jaarverslag met daarin de jaarrekening, en bij de viermaands-rapportage en achtmaandsrapportage. Maar de viermaands vindt altijd tegelijkertijd met de voorjaarsnota plaats. Dan zit je dus tegelijkertijd over het huidige en over het volgende jaar te praten. Het lopende jaar raakt daardoor altijd ondergesneeuwd.

Het jaarverslag en vier- en achtmaandsrapportage krijgen niet altijd de aandacht die ze verdienen. Die verantwoordingsmomenten en de daaraan gekoppelde controlerende taak vinden raadsleden in de praktijk toch minder interessant. Ik herken het ook wel hoor, het is leuker om te praten over wat je wilt gaan doen dan te praten over wat er heeft plaatsgevonden. Maar eigenlijk is het best wel gek: je zegt: "het college mag zoveel geld uitgeven aan dit en dit en dit". Dan is het ook belangrijk om te kijken of dat ook goed gebeurd is.

Bij wie kunnen burgers en organisaties het beste input leveren?

Als je echt iets wil bereiken, zal je een coalitiepartij mee moet krijgen: het is leuk als een oppositiewoordvoerder het met je eens is, maar voor een aangenomen motie of amendement heb je een meerderheid nodig, die je zonder coalitiepartij niet gaat vinden. Wat dat betreft is mijn advies om je minimaal op een coalitiepartij te richten.

Wat zijn goede manieren om als buitenstaander invloed uit te oefenen op het beleid?

Hoe meer informatie je het raadslid geeft, hoe beter. Maar de manier van brengen is ook belangrijk. Je moet eerst voor jezelf weten waarom een raadslid in actie zou moeten komen. Je moet aansluiten de belevingswereld van het raadslid. Dat vraagt om een beetje onderzoek: is iemand nieuw? Heeft dit raadslid zich eerder met dit onderwerp beziggehouden? En niet onbelangrijk: van welke partij is het raadslid?

In hoeverre moet je meedenken over budgettaire zaken?

Het is niet nodig om suggesties voor een volledig passende begroting te geven. Iemand's belang gaat vrijwel altijd ten koste van iets anders. De afweging is echt aan de gemeenteraad - je kunt beter gewoon voor je eigen zaak pleiten. Dan mag de raad stoeien over een goede dekking.

Het helpt natuurlijk wel als organisaties ook rekening houden met het algemeen belang: je kunt beter pleiten voor een hele sector of wijk, dan alleen voor jouw organisatie of achtertuin. In principe gaat de raad over de kaders. 'Zeehondjes redden' noemen we dat, als raadsleden gaan pleiten voor één enkel geval. Dat betekent natuurlijk niet dat je niet moet inspreken als je eens geen medestanders kunt vinden. Jouw verhaal kan betekenen dat ons beleid niet goed is.